

DPN 6756

Title : गीतासार / GĪTĀSĀRA

Run. No. 7481

Cat. No.

Micro. No.

Subject Yogaśāstra

Religion : Hindu / Bauddha

Language : Skt. / New. / Nep. / Skt.- New. / Maith.- New. / New.- Nep. /

Size in cms. 24.8 x 9.3

Folios 10

Lines (in a page) 7

Compl. / Incompl.

Chapt. / act /

Author / translator

Scribe / donor गौरिगिरि गोसाइ

Date: NS / SS / VS / KS 1881

Ruler / place

Script : New. / Dev. / Bhuj. / Ran. /

Illus. : on the margin : गी. सा. -
राम

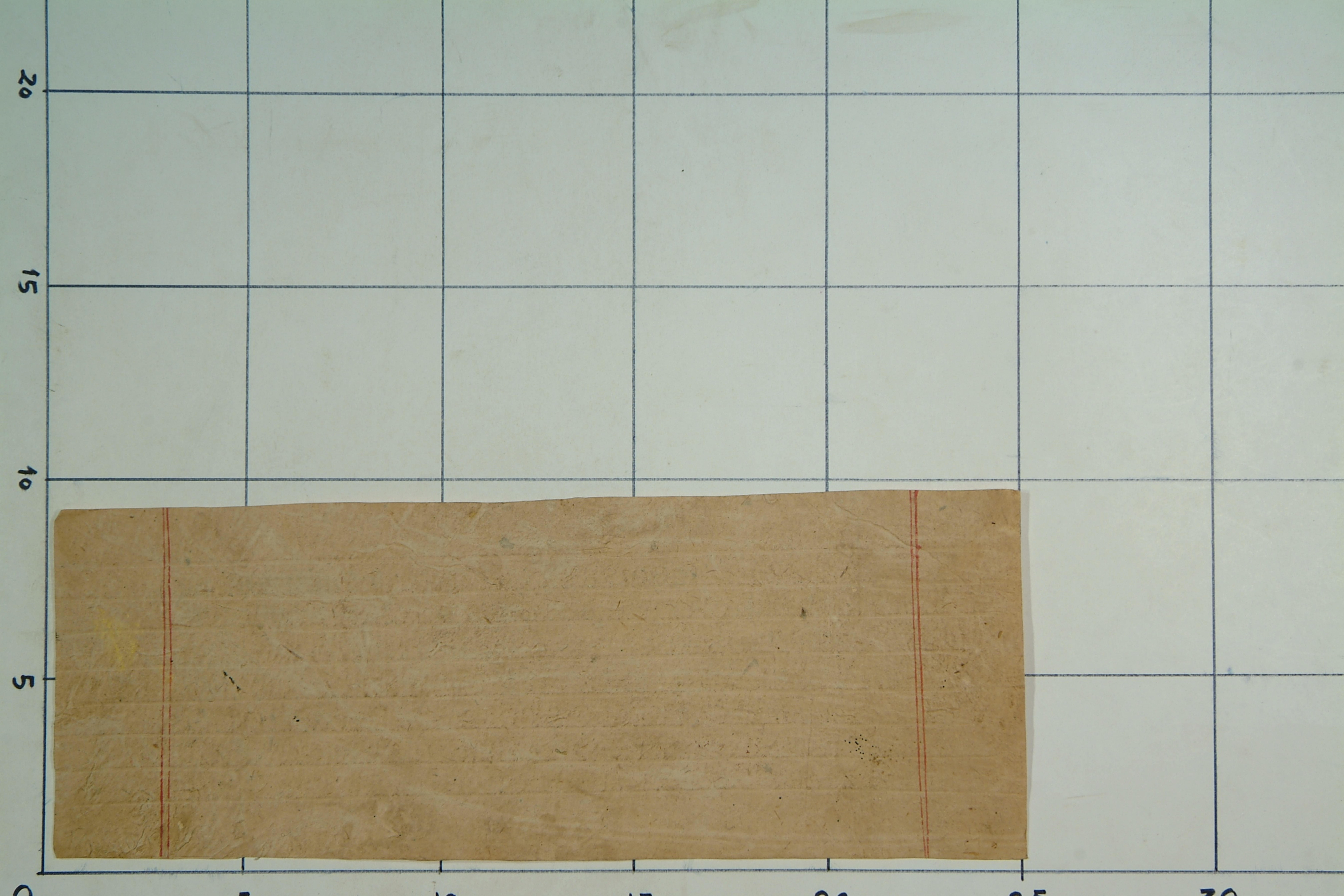
Material : palmleaf / paper / thyasaphu / one side yellow

Condition : fine / damaged by worms, rats, water /

Beginning, colophon, post-colophon :

इति श्रीविष्णुयामले महाग्रन्थस्योरे कृष्णार्जुनसंवादे गीतासार समाप्तं
संवत् १८८१ मं नेपालदेशे भगवत्पतेन हरिहरेण श्रीश्रीश्री बुरुदेत्तानय

स्थाने श्री इविश्वेश्वरसंनिधौ लिखितं गौरीशिरि शोसाइका हस्ताक्षर
पठनार्थं पूजार्थं गुरुवकस् शिरि शोसाइ मित्युपठति.
आषाढ वदि ८ रोज ८ शुभमस्तु ॥

२ श्री गणेशाय नमः ॥ अथ अनुकंपा लेशेन दृश्यते पितृ यज्ञ गतता ॥ तं वेदे गुरु मिश्रा
 नि. सा. नं सा अतं शिव मय्य ॥ १ ॥ अथार्णवे हिले हरि रेवे लं ति शर्व दाम हत ॥ तथा वेदे
 तु मे वा शि ज्ञान मार्गेषु सर्वदा ॥ २ ॥ श्री कृष्ण उवाच ॥ ॐ कार मध्य गा यत्रि संव राम
 ॥ १ ॥ स्व बुद्धा विष्णु मे हे श्वर ॥ अथ यः सूर्यो देव ता जगति छंदः गह स्य ताग्नि ग्राह ॥ १ ॥
 वनियो ग्नि दक्षिणाग्निश्च त्रय स्थानानि ॥ भूर्भुवः स्वः त्रैलोक्य मिति क्षत्रं च
 विरमिती विजः ॥ ॐ कार मिति शक्तिः मकार मिति किल कं मुक्तिः दार मिति गो
 ता शा मंत्रः जय महं करिष्ये ॥ ३ ॥ ॐ ॐ ॐ कार इति मंत्रः ॥ अर्जुन उवाच ॥ ॐ का

रस्य च महात्म्यं रूप स्थानं परं तथा ॥ तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि ब्रूहि मे पुरुषोत्तमं ॥ ३ ॥ श्री
 भगवानुवाच ॥ साधु प्रार्थय मां हा वा हो यन्मां त्वं परि पश्य सी ॥ विस्तरेण प्रवक्ष्यामि
 तन्मे निगदितः शृणु ॥ ४ ॥ पथि व्याग्निश्च भूर्भुवो देवो सुर्ज्यो वे पितामहः ॥ अकारे तु ल
 यं पाप्मि प्रथमं प्रण वा सके ॥ ५ ॥ अतारि क्षयं ये जुर्वे दे भूर्वी विष्णु सनातन ॥ ॐ
 कोरे तु लयं पाप्मि द्वीति ये प्रण वा सके ॥ ६ ॥ दिवसू र्य सा मर्वे दे श्वरित्येव महेश्व
 रः ॥ मकारे तु लयं पाप्मि त्रितीये प्रण वा सके ॥ ७ ॥ आकारे पि तवर्णं च रजोगुणस
 मुद्भवः ॥ ॐ कार शांति कश्चुको मकार कृष्ण ता मसः ॥ ८ ॥ अकारे व ॐ कारे च मका

२०
 १५
 १०
 ५
 ०

रवधनेजयः॥सर्धमात्रासमायुक्तंरंयकंशुनिष्कर॥२॥अकारोवहिससयुक्तंउका
 रसोमसयुतं॥माकोशोवार्कशंयुक्तं॥अंकारपरमंपदं॥१०॥योनिविजेमहाविजेवि
 जीसाजतेविजेमवायं॥उच्चारयेतपरंशक्तिःब्रह्मावुनिवासितं॥११॥अंकाराभगवानवि राम
 ॥२॥सुखियात्मात्रयोधराः॥तस्योच्चारणमात्रेणपरंब्रह्माधिगंक्षेति॥१२॥स्त्रिया
 नंचत्रिमात्रंचत्रयोमंत्रस्त्रयोधराः॥त्रिमात्राचारुमात्रेणप्राणवंचविशिष्यते॥ २॥
 १३॥अष्टागंयंचपादोचत्रिस्थानपंचदेवता॥अंकारजोभिजानातिब्रह्माविष्णु
 शिवात्मकं॥१४॥अमित्यकाक्षरंब्रह्माध्यायतेचिन्मयेरुदि॥सर्वब्रह्मादिरु

५
 ०

पणसकृत्तितंनिरंजने॥१५॥अंकारप्रभवोवेदाः॥अंकारप्रभवोऽश्वरा॥अंकारात्प्र
 भवंसर्वत्रैलोल्यसचराचरं॥१६॥तस्मात्तद्वपसेनित्यंसर्वांगपरमेश्वरं॥अंका
 रसमारोप्यपरंब्रह्माविचितरुतं॥१७॥परंब्रह्मप्रतिष्ठाप्यप्राणवाग्युणवैतु
 प्राणवैनश्वयचैवमैकिकल्पतदभ्यसेत॥१८॥पादाधंयंतलेविद्यातपोदेववि
 तलंभवेत्॥सुतलंगुल्यदेसेतुजानुदेसेरसातलं॥१९॥महातलंचमहिन्पागु
 ल्यदेशेतलातलं॥पातालंकटिदेसेतुसप्तमंपरिकीर्तितं॥२०॥अतलंवितलंसु
 तलंतलातलंचमहातलंरसातलंच॥भुवर्लोकंनभिमध्येतुभुवर्लोकंतुकुक्षी

७॥१॥ श्रुत्वा कंतु हरिस्थाने जानु रेशे मरुस्तथा ॥ कंठस्य ज न लोके च तपो लोके
 ललाटे ॥ सत्यलोके तु मुर्धस्थे भुवना निवतु र्देशः ॥ २॥ मर्मवः श्रुति मंत्रेण शरि
 रं परिशुद्धी ॥ सरिरं प्रणवंध्यात्वा विद्युत्तौ सामिनी यथा ॥ ३॥ अमिते क परं ब्रह्म ॥ राम
 दीपये वावस्थितं ॥ तच्चैवाभ्यसते यो वै सर्वदा पुरुषोत्तमं ॥ ४॥ धृतिरजि म नोरु ॥ ३॥
 पंशं तोषे समिध स्मृति ॥ इन्द्रिया निपश्यन् कृत्वा स्यात्मा य यदि दीक्षितः ॥ ५॥ आ
 त्मानमरीणां कृत्वा प्रणवो नरा य न ॥ ध्यानतिर्मथनाभ्यासे देहं पश्यात्सुगु ॥ ६॥
 वतः ॥ ६॥ ह्रस्वो दिहृति पापानि देहं मोक्षपरायकः ॥ प्राप्यायेत प्रतो वापि त्रिवि

धो चारण ननु ॥ ७॥ तैलधारामिवादि च्छिन्नं दिग्घटादिना द्रवतः ॥ अथायै प्रणवस्या
 ग्रंथस्तं वेद संयोग विवितः ॥ ८॥ प्रणवामपरं ब्रह्म प्रणवमपरं शिवः ॥ प्रणवामपरं
 विष्णु परमात्मा स्वरूपं ॥ ९॥ ब्रह्मा तु परकी जयो कुमको विष्णु रूच्यते ॥ रेचको रुद्र
 देव त्याक्षराक्षर परं शिवः ॥ १०॥ अर्जुन उवाच ॥ अक्षराणि च मात्राणि सर्व विदुः स
 माश्रीतं ॥ विंदुभिर्मिथ तनां दे सनां देवैर्भियते ॥ ११॥ श्रीमगव वा नुवाच ॥ ओं का
 रे ध्वनि नादेन वायु संहरणो तर्कः ॥ निरालं यशमुन्डस्य च नाशे लय गता ॥ १२॥
 निरालं वर्ष प्राप्ते चिमे वैवलय गते ॥ निवर्तते तीक्ष्णाय सर्वयस्मिं दृष्टे परवरे ॥ १३॥

20

15

10

5

माः

जी.सा.

॥४॥

गमागमस्य गमनादिभुं न्यचिदुपदिपतिमिरंधकारं ॥ पश्यामि ते सर्वे रस्य नमा
मिरं संपरं मे रूपं ॥ ३४ ॥ यनाह तस्य गतस्य तस्य सवस्य यो धुनि ॥ धुनि रं तर्गि सं
ज्योति ज्योति रं जगते मन ॥ ३५ ॥ तं मनो विलययंति तत विष्णु परं पदं ॥ तत्पदं पर
मं ध्यानं ब्रह्म उच्यते ॥ ३६ ॥ उर्दे भुं न्यं मध्यं न्यं मंतं भुं न्यं निरा मयं ॥ चतुः शुभं येभि
जानाति सर्वं भुं न्यं तिवंधतात ॥ ३७ ॥ भुं न्यं भावेन पुं न्यं पापैर्न प्यते ॥ भुं न्यं सर्वं मिदं भा
ति भुं न्यं नो परं पदं ॥ ३८ ॥ नामिमुले स्थित पद्मनाल तस्य दशा गुलं ॥ कामले त
स्य तं नालं निर्मलं तद्यो मुखं ॥ ३९ ॥ करलिपुष्पं संकासे च नुकांति समप्रभं ॥ वि
लि

राम
४॥

शालंदल संपूर्णं वारुह संभु निर्मलं ॥ ४० ॥ यप्रकिं जं केशदशत प्रकाचन
संनिभं ॥ नित्यानंदमयं स्थानं तत विष्णो परं पदं ॥ ४१ ॥ अर्जुन उवाच ॥ दुवि
ज्ञेयं दुराधश्च दुपगम्य ज नार्दन ॥ अधोमुखं तुरुहं यं सत्यं प्रदये केन जग
हृति ॥ ४२ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ अधोमुखं तुरुहं यं उधृत्य प्रवेशतु ॥ गत्वा तु
ब्रह्म कोसलं विकारो व्याधिनासनं ॥ ४३ ॥ अत ध्यानेन पश्यंति प्रकाशं कुरु
ते तु यो ॥ प्राप्नुयंतु ध्यानविहितस्य तत विष्णो परं पदं ॥ ४४ ॥ तदनवेत्य
प्रसर्व गात्रं चुरवाचं ॥ अथ पत्रं तुरुहं यं दितियं कुसुमेतथा ॥ ४५ ॥ अथ प

गी.सा.
५

त्रं रिपितं देवं रुद्रादि सर्वदेवता ॥ त्रैलोक्यं त्रिवर्तिसंयोगं मध्ये ज्ञेति श्वरूप
कं ॥ ४६ ॥ कारणं योगविज्ञानं हेतुसाधनवर्जितं ॥ तस्य मध्ये स्थितो भानु भानु
मध्ये स्थितं ससि ॥ ४७ ॥ मध्ये गतो वह्नि वह्नि मध्ये गता प्रभा ॥ प्रभामध्ये गतो पि
नारत्न प्रतिष्ठितं ॥ ४८ ॥ अनेवरत्नसंकिर्णं ज्वलनार्द्धं समग्रं ॥ तस्य मध्ये स्थि
तं देवं नारायणमनामय ॥ ४९ ॥ श्रीवत्सैस्तुभोरस्कं पुण्डरिकाक्षमभ्युतं ॥ रामः
शंखचक्रगदापद्ममुसलं खड्गमेव च ॥ ५० ॥ वनमालाधनुवानं शयनं वाह
धरं हरि ॥ केहरनुपुराभां च कटिमुत्रं च कुंडलं ॥ ५१ ॥ सूर्य्यं कटिप्रति कांशं ॥ ५२ ॥

चंद्रकटिसुशितलं ॥ प्रसन्नवदनं ध्यायेत्तपितांबरधरं हरि ॥ ५३ ॥ हृदि स्थितं पंक
जमष्टपत्रं सर्वांगं ॥ केशरचारुहाशं शृंगुश्च मात्रं सुनेपो वदंति ध्यायस्मिन् ॥
रूपपुराणं ॥ ५४ ॥ कृते श्वेतं हीरतं वितयात्तत्रेतायां रक्तं ॥ द्वापरे पितवर्णं
च निलवर्णं कलौ युगे ॥ ५५ ॥ शुद्धं सर्वं निर्विकल्पं निर्विकारं निरंजनं ॥ अ
प्रमेयं मगदेवं तं विद्या पुरुषोत्तमं ॥ ५६ ॥ तैलाग्नीवर्तिसंयोगं मधुमत्तयेति
रूपकं ॥ कालनं योगविज्ञानं हेतुसाधनवर्जितं ॥ ५७ ॥ अमात्रावरुहितं स्व
रव्यजनं वर्जितं ॥ विदुर्नादं कलातलं यस्तं वेदं स वेदवि ॥ ५८ ॥ अर्जुन उवाच ॥

२०
 १५
 १०
 ५
 ०

मृदुष्टे भावना नास्ति दृश्यमानो विनश्यति ॥ सुवर्णानुश्रये बुद्धि कथं ध्यायेति
 योगिनः ॥ ५८ ॥ श्रीमद्गवानुवाच ॥ अतः पूर्णं बहिर्पूर्णं मध्यपूर्णं स्वयंतया ॥ स
 जी. सा. ॥ ५९ ॥ राव त्वत्परावगाकारं रावगाका ॥ रा. ॥
 ६ ॥ रविचित्तयेत ॥ भिन्ने कुम्भे यथा कासं महसं प्रणवर्तते ॥ ६० ॥ विभिन्ने प्रकृते ॥ ६१ ॥
 देहपश्येदात्मा मिमात्मणि ॥ सपरमेष्ठं स्मरेत्पार्ष्णमनंतकं ॥ ६२ ॥ शिवः शि
 वः शिवात्मानं भुते भूते व्यवस्थितं ॥ सम सर्वेषु भुतेषु तिष्ठते परमेश्वरः ॥ ६३ ॥
 हृत्पद्मे कर्णिकामध्ये मुकुटि प्राव्य कृते ॥ अंगुष्ठमात्रं सूत्रं संसकारं

परमेश्वरं ॥ ६४ ॥ आसने वासनैवेने कतिश्च गृहस्तदाशुवि ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेन
 योगयुक्ते भवाजुत ॥ ६५ ॥ वषट्कारे मिदं सारं श्रेष्ठं दर्पणं यथा ॥ शर्वशानि
 कृतात्मा यशोदात्मा आत्मनि ॥ ६६ ॥ अर्जुन उवाच ॥ देहं न देहं कुतो बुद्धिहिने कु
 तोऽस्मति हिने कुतो जानं ज्ञानहीने कुतो गतिः ॥ ६७ ॥ अत्यंतमस्मिन् देही चात्यंत
 निर्मलं ॥ उभयोरंतरं ज्ञात्वा कस्य सौवं विधियते ॥ ६८ ॥ न विदुः कृतदेहं वरुण
 वरुणाकारं ॥ बुद्धिं सौवर्तं देहं ध्यात्वा तन्मनेन कथा ॥ ६९ ॥ श्रीमद्गवानुवा
 च ॥ तिर्यग्युयुयुजेषु काश्च पाषाणमनस्य ॥ आत्मानं योजं ज्ञानं तिसवेते पस

वत मता ॥ ६८ ॥ पतिमादौ मनोयथातेन रामुठ चेतसा ॥ वहि भूमर्तिये कश्चि
 त्तर्वदेहमहेश्वरं ॥ ६९ ॥ स्वमहेपापसत्ता भिंशामहति दुर्मातिः ॥ इदंतिर्ये
 मिदंशत्रये भ्रमेति ते योजिता ॥ ७० ॥ आत्मातिर्ये न जा नंतिर्ये ते घानिर्ये कं यम
 ॥ ७१ ॥ तिलमध्ये यथा तैलं क्षिरमध्ये यथा घृतं ॥ ७२ ॥ काष्ठमध्ये यथा वह्निर्देहं तरु
 वस्थितं ॥ ज्ञानवंपि को देह बुद्धिब्रह्म समाश्रिता ॥ ७३ ॥ ब्रह्मज्ञानाग्नी नानित्येदं
 स्तंते पुण्यपातकैः ॥ मिनज्जी वंति निरेव यथा क्षिरे घृतं स्थितं ॥ ७४ ॥ यप्रकं भवेतेत
 स्तथा आत्मा परत्मा मि ॥ मुहुर्ते मपि योगं च रेकाग्रं मनसा सदा ॥ ७५ ॥ सति स्तरति

पापानि या निजन्मसरातैरपि ॥ गीता सारमिदं सास्त्रं गीतारसमुद्भव ॥ ७६ ॥ तत्र सि
 तं ब्रह्मसातं वेदसास्त्रं शुनिश्रुयं ॥ इदं सास्त्रमया प्रोक्तं गुह्यं वेदार्थसमन्वितं ॥ ७७ ॥
 पुन्यपापहरं ध्यानं सर्वदुस्वप्नासनं ॥ पठतां श्रुतां वेतां मन्विष्य विद्वान्महत्तममुत
 म् ॥ ७८ ॥ निमर्थं सर्वसास्त्रं निष्कलं न कथीतं ध्रुवं ॥ गीता सारमिदं सास्त्रं गीता
 सारसमुच्चयं ॥ ७९ ॥ गीता सुगितकतर्कविमन्यै सास्त्रविस्मये ॥ सात्त्विकं पद्मना
 भस्य मुखपद्मादिनिश्रीता ॥ ८० ॥ श्रुत्यं नूनं नरकं घोरं गीता ज्ञानप्रस्थिति ॥ इ
 दं सास्त्रमया प्रोक्तं गुह्यं वेदार्थविस्तरं ॥ ८१ ॥ यत्पुण्यपापनासं बध्ना नंदुःस्वप्न

गी.सा.
॥८

नासने पठतां सुरावेतां वापि विष्णोर्मा हृत्य मुत्तमं ॥८॥ तेन रामो क्षमा प्रोति
सिद्धो भवति ना न्यथा ॥ अथा दशपुराणानि भवे व्याकर्णानि च ॥९॥ निर्मर्य च
तुरो वेदां भुनिना भारतं कृतं ॥ भारतो दधि निर्मर्य गीत्यनिमेष न स्य च ॥१०॥ सा रामः
रमुधृत्य हृदयेन प्रकुर्वन् न स्य मुखे हुतं ॥ भारता मत्त सारं च भगवान् मुखे विनि ॥११॥
सृतं ॥१२॥ गीता गंगा दकं पि ह्यपुनर्जन्मो न विद्यते ॥ मलनं मोचनं पुसो गङ्गा
स्नानं दिने दिव ॥१३॥ सचिद्रिता भसि ह्मनं संसर मलना सनं ॥ गीता नाम स
ह्यं च स्तव राजमनुस्मृति ॥१४॥ गजेन्दु मे कृणु वैवयस्य कुक्षो प्रचतते ॥ गीता

सारं यथेति सर्वं नारायण स्मृतं ॥१५॥ सर्वसाक्षमयि गीता स वेदे व मयो हरि
॥ सर्वतिर्यमयी गंगा सर्वधर्मो दया परं ॥१६॥ पिशुना प्रघपादं म्मोकां
श्लोकं सेव च ॥ योनि संध्यायते तिस्रः समोक्षमधिगच्छति ॥१७॥ स्वमध्यकु
रुत्वात्माने श्वात्स मध्ये च पंक्कुरु ॥ श्वात्सानं स्वमं कुरुत्वा न किंचिदपि चित्तये
त ॥१८॥ कृष्ण वृक्ष समुत्प्रे श्वा गीता मत्त हरि त किं ॥ जना किं वरं वेद्यं त कलै म
ल विमोचन ॥१९॥ प्रयत्न पारिजाता जप स्तोत्र वैत्रै क पाणये ॥ शान्मुद्राय कुरु
यजिता मत्त दुहन्मः ॥२०॥ सर्वोपनिषद् गंगा बोधा ग्धा गोपलने दनं ॥ पार्थो

॥८५॥२

वत्सुधिर्भोक्ता दुग्धं गितामृतं महत् ॥८४॥ गीता गंगान् गायत्रिं गोविन्दं
दीप्तस्थितं ॥ चतुर्गुणं संयुक्तं पुनर्जन्मो न विद्यते वासुदेवस्य ये भक्ता मनो न
वलते सदा ॥ गीता गायनयोगिनां शास्त्रोत्तमं परमं वायं ॥८५॥ चतुर्वेदैश्च य
सुखं गीतापाठेन सर्वदा ॥ एकैव ध्यानयोगेन कलानाहंति षोडशः ॥८६॥ रामः
॥८॥ वेदसास्त्रपुराणानि विद्यायेता चतुर्दशः ॥ यत्सुखं संस्कारविद्या शर्वदेहे
निरुप्यता ॥८७॥ पठंति चतुरो वेदाधर्मसास्त्रमनेकधा ॥ आत्मानं यो न
जानाति दुर्वोया करि स ज्ञेया ॥८८॥ याखण्ड्यं यन्नामस्य सुखं पद्मादिति म

ता ॥ ययं देवतारमाप्रितिसर्गं विष्णुमवायं ॥१००॥ ॐ कारस्य त्रिरूपं च वत्स विष्णु
महेश्वरं ॥ परं बुद्धिनिशकारं पुरा वंचतथाश्वयं ॥१०१॥ गीताभ्याशोपिकन्नवाः क
टैः प्राणागतैरपि ॥ अहंति मलिनो देहो वल्लैः शरीरैर्दके यथा ॥१०२॥ इति श्रीविष्णु
यामले माहात्म्ये सांस्कृत्यं नानां दे गीतासारसमाप्तं शुभं मस्तु ॥ रामः ॥
॥१०॥ संभवत् १८८१ मनेपाले देसे भगतपटने हरिश्चेत्रे श्रीश्रीश्रीगुरुदत्तात्रयस्या १०
ने श्रीउविश्वेश्वरसंनिधाने लिखितं गौरिगिरि गोसाइकाहस्ताशरपठनार्थं
पूजारी गुरुवक्तु गिरि गोसाइ नित्यपठति प्राणोद्विष्टरो जट शुभमस्तु ॥

20

15

10

5

0

Handwritten text on aged paper, likely a ledger or account book. The text is written in a cursive script and is mostly illegible due to fading and the age of the document. The paper is placed on a grid background.